

**נתינה בענווה
מהותה של פרשת שקלים**

ד"ר אבי וינרוט, עו"ד

מוקדש בכאב נצחים לעילוי נשמת
אמי מורתי ה"ה דרייזל וינרוט ע"ה בת ר' אריה אפטרגוט ז"ל - הכ"מ
ביום השנה הראשון לפטירתה

ולעילוי נשמות:

אבי מורי ה"ה משה אהרן ב"ר מרדכי אליעזר וינרוט ז"ל
חמותי ה"ה נעכא בת מנחם הלוי שטרנטל ע"ה

ד א ומרדכי ידע את-כל-אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויועק זעקה גדולה ומרה:

זה שחוסר הפירה, יפול בה הוא עצמו, כמו שנאמר (ט) נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב. צחק עליו המן והיה לו עג לה, ואמר: עכשו תראה מה שיהיה בך ובכלם.

ונכנס המן (טו) ויצא ופגש במרדכי יושב על השער, ועמו אנשים, והם מדברים בענין הקרבנות (ח), ובכלל זה בענין קרבן עני, שכאשר לא תשיג ידו להביא קרבן מן החיות יביא סלת ויקמץ ממנו הכהן ויזרקו על המזבח, ונסלח לו. אמר לו המן הארור: מה אתם יושבים ומשוחחים? אמר לו: בזה ובוזה. צחק עליו ואמר לו: אתה מביא קמץ מן הסלת אחרי שכבר שלמנו מחירכם עשרת אלפים ככר כסף, וכבר נתתי אותם לאבדכם, והרי גוסס המכתב, שכתבתי על אודותיכם, והוצאתי לפעל עליכם. נפלה על מרדכי אימה עצומה והושם הנוסח על שער הארמון, והיא זו שלקח מרדכי והכניסה לאסתר, כמו שנאמר ואת פת שגן כתב הדת.

והיה הקב"ה יתברך שמו, כבר הקדים רפואה למכה הטיל חובה על ישראל, בכל אדר, ואמר (מ): ונתנו איש כפר נפשו, נפש אחת יהי מתצית השקל (נב), והוא עשרים גרה. אם עשרים הוא השקל הרי חציו עשרה (נג), והיתה מוכן מראש, לדרות מעל ישראל עשרת אלפים שקל כסף, שכתבו במחירם (נד).

ט

וכאשר נתן הדת בשושן, וישב המלך והמן לשתות, קרע מרדכי את בגדיו ולבש שק, תלש שערו ושם אפר על ראשו, והיה בכל מקום שהגיע כתב המלך, הסב יגון עצום ליהודים וצום ובכי ומספר וקריאות יגון ושקים מוצעים על האפר לגדולי האומה (א).

(ט) תהלים צ"ו כ"ה.

(טו) נראה שצ"ב: ונכנס המן (לביטול) או לבית המלך, ויצא כו', והכוונה שאחרי זמן כשיצא מנש את מרדכי יושב כשער.

(ט) ובגמ' מ"ו א' איחא שמצאום כו' כשהלך להרכיבו על הסוס, וארדבא אמר להיטר שהסומץ שלכם דחה לעשרת אלפים ככרי כסף שלי. (מא) שמות כ"א י"ב.

(טב) הרמב"ם בטפר המצות מ"ע קע"א מביא מסוק זה למצות עשה, ועוד מסוק, דכתיב זה יהי כל העובר על המקורים, ובשאר המקומות כשמונה את המצות אינו מוכיר את המסוק הראשון אלא השני, וביר החזקה מ"א דהל' שקלים, אינו מוכיר שום מסוק על המ"ע, והתינוק אינו מביא מסוק הראשון אלא השני, ואפשר שבות הלוי המתלוקת אם פתוח מכו עשרים חייב בשקלים, וע' כפי שער המלך כהל' שקלים.

(נג) כוננו בזה לומר, שמנין עשרה גרה דחה את עשרת אלפי ככרי כסף של המן, וכראי' במדרש לקח טוב בזה"ל, ולא עוד אלא שנתנת עשר נירות עמדו נגד י' אלפים ככרי כסף ע"כ. וכעין מדר' אסתר מ"ו אות ד', ועוד רמזים נאמרו במספר עשרים הגרה. ע' במדרשים, ובתוספתא החיא עדיין חי' נערך השקל בעשרים גרה, ע' תוס' בכורות ה' ע"א ר"ה השקל בתרצום הראשון, וע' רשב"ם מ"א מחל' שקלים ה"ב, וע' מדר' הע' ה'. (נד) מנינה י"ג ב'.

(א) נראה שממרש יועז לד"ב, לא נחרבה אנשים, אלא לנדושים, מלשון: רבי המלך, ירמיה צ"ט י"ג, וכו' מי' במנות הלוי' בשם ר' יוסף יחיאל, דשם אינו נוחג אלא בנדושים, כמבואר בבראשית ובה פ' מ"ד ע"ש, וכ"כ בתרגום ראשון שכתבו. שם וקטמא הוא פיהשם עלוי עדיקא סניאיו".

ילקוט שמעוני אסתר רמז תתרנז

דכתיב באחד באדר משמיעין על השקלים, ועשרת אלפים ככר כסף אמר ליה אם רצונך כסף מן הגרוטיות שבביתי אני מביא ושוקל על ידי האומנים והם טובעים המטבע על שמך, להביא אל גנזי המלך, א"ל הואיל ואתה רוצה לקחתה ממני אותם יהודים שמשכימים ואומרים ה' אחד איני מוכרן לך שהם פקדון בידי ומתירא אני שמא יעשה לי כשם שעשה לסיחון ולעוג ולל"א מלכים ולסיסרא ויכין ולסנחריב, זכור אני מה עשה לבוכדנאצר שהחריב את ביתו שניתן עם כל בהמה וחיה, וכן לבלשאצר, עליהם הוא אומר משגיא לגוים ויאבדם אף אני קשה לי, אמר ליה המן לאחשורוש כל אותם הדברים היו כשהיה בית המקדש קיים והיה הקב"ה רצוי להם והיו מביאים שקליהם, אבל עכשיו הוא כעוס עליהם ואני סוכם לך חשבון ס' רבוא מקו לגלגולת שהיא עשרת אלפים ככר כסף, א"ל פקדון הם בידי ואיני מוכרן לך, א"ל ובשביל כבודך נפיל גורלות אם יעלו בידך והכסף בידי

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך תקליטור פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

אני מקבל ונתיב בין מקום לרש"י - ונתיב
 אבן מקום אבן נתיב ונתיב - ונתיב

מדרש אגדה (בבב) שמות פרשת תצוה - כי תשא פרק ל

סימן א

[א] ועשית מזבח מקטר קטרת. זה מזבח הזהב, שהוא להקטיר ולא להעלות עליו עולה ומנחה:

סימן ג

[ג] ועשית לו זר זהב. זה זר שלישי, שזכה בו דוד ונטלו, שנאמר מי אנכי [וגו'] כי הביאתי עד הלום (ש"ב ד' י"ח), לפי שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד, והשם ברחמיו יזכינו לאותה העת:

סימן יא

פרשת כי תשא

[יא] כי תשא את ראש בני ישראל. זש"ה רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו באלהים סלה (תהלים ג ג). ר' שמואל בר אמי פתר קרייה בדואג ואחיתופל, כי כשחלה דוד ע"ה היו נכנסין כל ישראל לבקרו, והיו נכנסין דואג ואחיתופל ואומרים לו מלכינו השם יעמידך למקומך לשלום, והיו יוצאים לחוץ, היו אומרים אדם ששבה את הכבשה, והרג הרועה [והפיל את ישראל] בחרב, יש לו תקוה אין ישועתה לו באלהים: ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי (שם שם): [ואתה ה']. הסכמת עמהם [ואמרת] מות יומת הנואף והנואפת (ויקרא כ י): מגן בעדי. שקבלת תשובתי והגנת עלי בזכות אבותי: [כבודי]. החזרתני למלכות. ומרים ראשי. אחר שהייתי חייב לך תלוי ראש נתת לי הרמת ראש, על ידי נתן הנביא, שנאמר גם ה' העביר חטאתך (ולא) [לא] תמות (ש"ב י"ב י"ג): ורבנו פתרי [קרא] באומות העולם, רבים אלו אומות העולם, ולמה קורא אותם רבים, מן הפסוק שמצא קורא אותם רבים, שנאמר הוי המון עמים רבים (ישעי' יז יב): אומרים לנפשי. שהיו אומרים לישראל אומה ששמעה בהר סיני מפי הקב"ה ולא יהיה לך אלהים אחרים על פני (שמות כ"ב), ולסוף ארבעים יום אמרו לעגל אלהיך ישראל (שם לב ד), [יש להם תשועה] אין ישועתה לו באלהים סלה. [ואתה ה'] אמרו ישראל לפני הקב"ה רבונו של עולם אתה התכמתה עמהם בתורה, שנאמר זובח לאלהים יחרם (שמות כב יט): מגן בעדי. שהגנת עלינו בזכות אבותינו: כבודי. שהשרית שכינתך בתוכנו, שנאמר ועשו לי מקדש [ושכנתי בתוכם] (שם כה ח): ומרים ראשי. אחרי שהיינו חייבים תלוי ראש נתת לנו תלוי ראש, ע"י משה רבינו ע"ה. שנאמר כי תשא את ראש (שם ל יב):

סימן יב

[יב] ונתנו איש כפר נפשו לה'. שלשה דברים שמע מפי הגבורה ונרתע לאחוריו, כשאמר לו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה ח). אמר משה רבינו ע"ה רבונו של עולם השמים ושמי השמים לא יכלולך (מ"א ח כז). וכל שכן הארץ, ואתה אומר לי ועשו לי מקדש, אמר לו [הקב"ה] משה לא כמו שאתה מחשב, אלא עשרים קרש בצפון, ועשרים קרש בדרום [ושמונה במערב], ואני מצמצם שכניתי ביניכם. וכשאמר לו את קרבני לחמי לאשי (במדבר כח ב), אמר משה רבונו של עולם אם אביא כל צאן וכל צבי ואיל שבעולם, [אין בהם העלאה אחת], וכל עצים שבעולם, אין בהם הבערה אחת, שנאמר ולבנון אין די בער וגו' (ישעי' מ טז), אמר לו [הקב"ה] משה לא כמו שאתה חושב, [אלא] ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה' וגו' (במדבר כח ג) ולא שנים בבת אחת, אלא אחד בשחרית ואחד בין הערבים] שנאמר את הכבש אחד תעשה בבקר (שם שם ד). וכשאמר לו ונתנו איש כופר נפשו (שמות ל יב), אמר משה רבונו של עולם ומי יוכל לתת כופר נפשו אם יביא

דבר אחר כי תשא את ראש כך פתח ר' יונתן רבית (גבריו) [גוברין] וישח אדם וישפל איש ואל תשא להם (ישעיה ב' ט') מהו וישח אדם אילו ישראל שנקראו אדם שנאמר ואתן צאן מרעיית אדם אתם (יחזקאל ל"ד ל"א), אימתי שחו ונשפלו, בשעה שעשו אותו מעשה השפילם הקדוש ברוך הוא, כשעמדו בסיני ואמרו נעשה ונשמע ניתן להם עטרת בראשם, א"ר אבא בר כהנא בשם ר' לוי כיון שקיבלו ישראל עשרת הדברות ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי השרת וזוניאות ועטרות בידיהם, והיו שנים מהן נזקקים לכל אחד ואחד, אחד נותן עטרות ואחד חוגרו בזוניאות, וכיון שעשו אותו מעשה ירדו המלאכים והעבירו את העטרות (והתיכו) [והתירו] את הזוניאות, ויתנצלו בני ישראל [את עדים מהר חורב] (שמות ל"ג ו') ויצלו אין כתב כאן אלא ויתנצלו בטובתם ושלא בטובתם, מהו עדיים לשון תכשית ואעדך עדי (יחזקאל ט"ז י"א), אותה שעה נעשו ישראל שפלים, וישח אדם אילו ישראל אדם אתם (שם יחזקאל ל"ד ל"א), וישפל איש זה משה והאיש משה עניו מאד (במדבר י"ב ג'), למה שבשעה שעלה להוריד הלוחות מלמעלה קילקלו ישראל למטה מיד עמזו המלאכים להורגו, מה עשה לו הקדוש ברוך הוא אמר עמוד כאן אין בכוחך להם קום רד מהר מזה כי שחת עמך וגו' (דברים ט' י"ב) כשזכו ונתעלו אתה נתעלית עמהם שנאמר ומשה עלה (שמות י"ג ג') עכשיו שחטאו הם בירידה אף אתה לך, למה, בהם אתה תלוי, מיד ירד משה נטל את העגל ושחקו זזירה [אנתו על פני המים והשקה] את הסרוחים ואחר כך מלמד סנגוריא למה ה' יחרה וגו' (שם /שמות/ ל"ב י"א) ולמה יאמרו מצרים וגו' (שם שם /שמות/ ל"ב י"ב) ואם את הורגם האיך אתה מקיים מה שהתנית עם האבות זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך (שם שם /שמות/ ל"ב י"ג), כיון שנתקבל משה ונתרצה לו הקדוש ברוך הוא התחיל משה אומר לו רבש"ע הודיעני נא את דרכיך (שם /שמות/ ל"ג י"ג), אמר לו במה (פשתנתו) [שפשתנתו] זכיתנו, השיבו הקדוש ברוך הוא ויאמר ה' אל משה גם את הדבר אשר דברת אעשה (שם שם /שמות/ ל"ג י"ז), למה, כי מצאת חן בעיני (שם /שמות/ ל"ג י"ז), כיון שנתקבל בראשונה התחיל תובע אחרת הראני נא את כבודיך (שם שם /שמות/ ל"ג י"ח), אמר לו אין אתה יכול ויאמר לא תוכל לראות את פני (שם שם /שמות/ ל"ג כ'), דחק משה בתפלה וקיבלו הקדוש ברוך הוא, אמר לו הואיל ודחקת בזו (ואני) [אני] נותנך בנקרת הצור והיאך שאני עובר אני מסכך את ידי עליך מפני מלאכי הזעף שלא יפגעו בך והיה בעבור כבודי ושמתוך בנקרת הצור וסכותי כפי עליך עד עברי (שם שם /שמות/ ל"ב), מה עשה משה ישב לו בנקרת הצור עד שהקב"ה עובר, באו מלאכים לפגוע במשה, מה עשה הקדוש ברוך הוא הגין ידיו עליו, ומשם נטל משה קרני ההוד שנאמר וקרנים [וגו'] (חבקוק ג' ד'), מהיכן, מידו לו (שם /חבקוק ג' /), וכיון שירד משה לקראת ישראל ראו אותו דבר מעולה ומשובח, כמה שאין אדם יכול להסתכל ביום כשהוא עולה כך לא היה אדם יכול להביט במשה אלא א"כ נותן סורר על פניו שנאמר ויתן על פניו מסוה (שמות ל"ד י"ג), באותה שעה היה רע על ישראל, אמרו אנחנו בירידה מפני שעשינו אותם מעשה ואף הקדוש ברוך הוא נתרצה לנו וסלח לעונותינו ואף אתה משה היית עמנו וקרניו של משה זקף וקרניו שפלות, מיד בא לו משה אצל הקדוש ברוך הוא אמר לו רבש"ע כשהשפלת אותם אף אני תשפילי עמהם, שנאמר וישח אדם וישפל איש זה משה, ועכשיו שזקפת ראשי אף כך רומם ראשם, אמר לו הקדוש ברוך הוא לך רומם ראשם, א"ר יונתן דבית (גבריו) [גוברין] אמר לאו רבני אלא כשם שזקפת כך אתה תלה ראשם של בניך, מניין שנאמר ואל תשא להם אל תהי קורא ואל אלא ולו אתה תשא להם את ראשם, אמר לו הקדוש ברוך הוא לאו אלא אני זקפתי את ראשך (לך) [כך] אף אני אזקיף את ראשם של בניי כי תשא את ראש בני ישראל.

א"ר אבא בר כהנא

א"ר אבא בר כהנא

האם יש להוסיף על פסיקתא רבתי?
האם יש להוסיף על פסיקתא רבתי?

**שמות
פרק ל**

א ועשית מזבח מקטר קטרת עצי שטים תעשה אתו: **ב** אמה ארכו ואמה רחבו רבוע יהיה ואמתים קמתו ממנו קרנתיו: **ג** וצפית אתו זהב טהור את גגו ואת קירתיו סביב ואת קרנתיו ועשית לו זר זהב סביב: **ד** ושתי טבעות זהב תעשה לו מתחת לזרו על שתי צלעותיו תעשה על שני צדיו והיה לבתים לבדים לשאת אתו בהמה: **ה** ועשית את הבדים עצי שטים וצפית אתם זהב: **ו** ונתמה אתו לפני הפרכת אשר על ארו העדת לפני הכפרת אשר על העדת אשר אנעד לה שמה: **ז** והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו את הנות יקטירנה: **ח** ובהעלת אהרן את הנות בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני יי' לזרתיכם: **ט** לא תעלו עליו קטרת זרה ועלה ומנחה ונסף לא תסכו עליו: **י** וכפר אהרן על קרנתיו אחת בשנה מדם חטאת הכפרים אחת בשנה יכפר עליו לזרתיכם קדש קדשים הוא ליי': **יא** וידבר יי' אל משה לאמר: **יב** כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו ליי' בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם: **יג** זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה ליי': **יד** כל העבר על הפקדים מבן עשרים שנה ומעלה יתן תרומת יי': **טו** העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל לחת את תרומת יי' לכפר על נפשתיכם: **טז** ולקחת את כסף הכפרים מאת בני ישראל ונתת אתו על עבדת אהל מועד והיה לבני ישראל לזכרון לפני יי' לכפר על נפשתיכם: **יז** וידבר יי' אל משה לאמר: **יח** ועשית כיוצא בזה וכן תחשת וכן תחשת ונתת אתו אהל מועד ובי המזבח ונתת שמה מים: **יט** ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם: **כ** בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה ליי': **כא** ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימותו והיתה להם חק עולם לו ולזרעו לדורתם: **כב** וידבר יי' אל משה לאמר: **כג** ואתה קח לה בשמים ראש מר דרור חמש מאות וקנמן בשם מחציתו חמשים ומאתים וקנה בשם חמשים ומאתים: **כד** וקדה חמש מאות בשקל הקדש ושמן זית היו: **כה** ועשית אתו שמן משחת קדש רחח מרקחת מעשה רחח שמו משחת קדש יהיה: **כו** ומשחת בו את אהל מועד ואת ארון העדות: **כז** ואת השלחן ואת כל כליו ואת המנרה ואת כליה ואת מזבח הקטרת: **כח** ואת מזבח העלה ואת כל כליו ואת הכיר ואת כנו: **כט** ומדשת אתם והיו קדש קדשים כל הנגע בהם יקדש: **ל** ואת אהרן ובניו תמשח ומדשת אתם לכהן ליי': **לא** ואל בני ישראל תדבר לאמר שמן משחת קדש יהיה זה ליי' לדרתיכם: **לב** על בשר אדם לא ייסף ובמתכנתו לא תעשו כמהו קדש הוא קדש יהיה לכם: **לג** איש אשר ירקח כמהו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו: **לד** ויאמר יי' אל משה קח לה סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבנה זכה בד בבד יהיה: **לה** ועשית אתה קטרת רחח מעשה רחח ממלח טהור קדש: **לו** ושחקת ממנה הדק ונתתה ממנה לפני העדת באהל מועד אשר אנעד לה שמה קדש קדשים תהיה לכם: **לז** והקטרת אשר תעשה במתכנתה לא תעשו לכם קדש תהיה לה ליי': **לח** איש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת מעמיו:

י' וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: י' וּמִלִּיל י' עִם מֹשֶׁה
יב כִּי תִשָּׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי- לְמִיָּמָר: יב אֲרִי תִקְבַּל יָת
 חֲשָׁבֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

תולדות אהרן כי תשא את ראש בני ישראל. ברכות סב: מגילה כט: ל.

שפתו חכמים

א מלשון לא תשא שמע שוא ולא לשון הרמה מלשון ישא פורע
 אח ראשך ומפני שצפה הקב"ה שעתיד לגזור גזירה עליהם במדבר
 הזה יתמו כתב בהן שוא אח ראש וגו' אבל בלחם שלא נבזרה
 הגזירה עליהם כתב בהן לשון פקוד: ב דעת רש"י שלא הפרש לאחור
 שקבלת סכום מנינם ונתנו איש כופר וגו' כפי כשתרצה לידע מנינם
 או יתנו כל אחד מחצית השקל וחמנה חצאי שקלים ותדע מנינם
 אבל לא חמנה אחסם לגלגלותם הוא דנקט רש"י לשון שלילה אל

(יב) כי תשא. לשון קבלה א כתרונמו כשמספון
 לקבל סכום מנינם לדעת כמה הם אל חמנה לגלגלות
 ב אלא יתנו כל אחד מחצית השקל וחמנה את השקלים
 ותדע מנינם:

בעל הטורים

(יב) כי תשא. סמך קדעמיו לבי תשא רמז למה שאמרו רמז קדעם
 על ישראל בני תשא. וסמך יוה"כ לכופר נפשו ל"י צביוה"כ נרץ
 לנפשו דקדק ציוה"כ.

בנין המצות למהר"ם האגוז ו"ל

בפרשת תשא יש בה ט' מצות ארבעה עשר וחמשה לאוין

המטרת תצוה

אֵלֶּה הַקּוֹת הַמוֹצֵחַ בַּיּוֹם הַעֲשׂוֹתוֹ לְהַעֲלוֹת עָלָיו עוֹלָה וְלוֹזֵק עָלָיו דָּם: י' וְנִתְּתָה
אֶל-הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֲשֶׁר הֵם מִזֶּרַע צְדוֹק הַקְּרֹבִים אֵלַי נָאִם אֲדֹנָי יְהוִה לְשִׁרְתִּי
פֶּר בְּרִבְקָר לְחִטָּאת: ב' וְלִקְחֶתָּ מִדְּמֹו וְנִתְּתָה עַל-אַרְבַּע קַרְנֹתָיו וְאֶל-אַרְבַּע
פְּנוֹת הָעֹזָה וְאֶל-הַגְּבוּל סָבִיב וְחִטָּאת אוֹתוֹ וּכְפַרְתָּהּ: כ' וְלִקְחֶתָּ אֶת הַפֶּר
הַחִטָּאת וְשָׂרְפוּ בַמִּזְבֵּחַ הַבַּיִת מִחוּץ לַמִּקְדָּשׁ: כג וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי תִקְרִיב שְׁעִיר-עִזִּים

(יג) חכהנים הלויים. אשר משכנו לו. מזרע צדוק. לפי שהיה כ"ג
 ששמשם ראשון נמקדש צימי עליהם נקראו על שמו. (כ) על ארבע
 קרנותיו. של מזבח. פנות העזרה. גג המזבח. וכפרתה. מקנה
 אותו מדקן חול שבו להכניסו בקדו' (לוינו ראו לפנינו עליו מזה
 ולהלן. (כא) במפקד הבית. מ"י נאמר דמו לנימא כלומ' נמקדש
 קדוש ולשון נמפקד הבית מקום שהבית כלה כמו (נמדבר לה) לא
 נפקד ממנו אש והוא פר המלואים מדקן ששמו נמקדש ונשקף אותו
 פר ולא נאכל וכן דרשו רבננו ממנו' מלואים הקריבו צימי עזרה
 מדקן שהקריבו צימי מש. (כב) תקריב ששיר עזים. זה לא היה

יהיה פירוש העזרה ככנין המזבח עצמו וקורא לו מלבן מן
 המלבנות עזרה כי מלבנות היה עשוי המזבח כמו שאמרו תני
 לוי כיצד בוני' את המזבח מביא מלבן שהוא שנים ושלשים על
 שנים ושלשים וגובהו אמה ומביא חלוקי אבנים מפולמות בין
 גדולות בין קטנות ומביא סיד חפת וקניא וממחה ושופך וזהו
 יסוד וחזרו ומביא מלבן שהוא שלשים על שלשים וגובה חמש
 ומביא חלוקי אבנים מפולמות בין גדולות בין קטנות ומביא סיד
 חפת וקניא וממחה ושופך וזהו סוכב וחזרו ומביא מלבן שהוא
 כ"ח על כ"ח וגובה שלש אמות ומביא חלוקי אבנים מפולמות
 בין גדולות בין קטנות ומביא סיד חפת וקניא וממחה ושופך
 וזהו מקום המערכה וחזרו ומביא מלבן שהוא אמה על אמה וגובה
 ומביא סיד חפת וקניא וממחה ושופך וזהו קרן וכן לכל קרן וקרן
 ופירוש מפולמות לחות כמו דגים מפולמות. (יד) ויאמר אלי
 בן אדם כה אמר ה' אלה הקות המוצח ביום העשותו. ביום שתשלם מלאכתו יעלו עליו קרבן זה כמו שעשו במשכן ביום שמיני
 למלואים. ולזרוק עליו דם. ת"י ולמזרק עליו דם נכסת קודשיא. (ט"ז) ונתת. ליחזקאל אומר שהוא כהן ואמר שהוא יתן הקרבן
 לכהנים להקריבו והוא יזרוק הדם ויכפר על המזבח כי לעתיד יהיה הוא כהן גדול ואע"פ שיהיה אהרן שם או יהיה הוא משנה
 לו וגם זה הפסוק יורה על חתיית המתים לעתיד ולרבי חז"ל שאמרו כי זה המזבח הוא אשר עשו בבית שני אפשר כי יחזקאל
 היה מעולי הגולה אלא שאמרים בקבלה שקברתו בארץ ככל ועוד כי סדר הקרבנות שעשו עולי הגולה אינו כסדר זה והם בנו
 המזבח קודם ההיכל. מזרע צדוק. כבר פירשנו למעלה למה זכר צדוק. פר בן בקר לחטאת. וכן במלואים שעשה משה. (כ) ולקחת.
 העזרה היא הנכרת שהייתה לפני המזבח וכן מפורש למעלה פנות העזרה למזבח. ואל הגבול. אל גבול העזרה הנכרת. וחטאת
 אותה וכפרתה. כתרונמו ותדבי יתי' וכפרו עליו. (כא) ולקח את הפר החטאת. וסמך עם ה"א הידיעה כמו המזבח הנחושת
 והדומי' לו. ושרפו במפקד הבית. ושרפו השורף במפקד הבית ות"י באתר דחוי בביתא ולא זכר באיזה מקום מן הבית אבל אמר
 מחוץ למקדש ורצה לומר מחוץ לעזרה אבל לפניו מתומת הר הבית היה ולשון במפקד כמו במצות כמו והוא פקד עלי' במפקד
 יחזקיהו ורצה לומר במקום מן הבית שמצוים הכהנים לשרוף בו פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים וכן פר שעשה משה במלואים
 ושרף וכן על החטאת שהקריב אהרן ביום השמיני למלואים ושרף. (כב) וביום השני. מבואר הוא.

מקראות גדולות מאורות - ב (שמות) תנ"ך. ירושלים. תשנ"ה. עמוד מס 784 החיפס ע"י תכנת אוצר החכמה

בשלימו דכנסת ישראל, בגין כך ישראל לתמא אקרוין אַחד, דכר בר
 נש אַנח תפילין, ואתחפי בכסוייא דמצוה, כדין אַחַעטער בעטרין קדישין
 כגוונא דלעילא, ואקרי אַחד, ובגיני כך לימי אַחד וישתדל באַחד,
 קדשא בריך הוא דאיהו אַחד וישתדל באַחד, דהא לית מלכא משתדל
 אַלא במאי דאתחזי ליה.

ובגיני כך קתיב (איוב כג ט) והוא באַחד ומי ושיכנו, לא שארי קדשא
 בריך הוא ולא אשתכח אַלא באַחד, באַחד, אַחד מכפי ליה,
 אַלא במאן דאתחזן בקדושה עלאָה למחזי חד, כדין הוא שריא
 באַחד, ולא באַתר אַחרא.

מותק מדבש

לומר שעל ידי התפסקות המוחין נשלמים זו ג' קוי מג"מ, בשלימו דכנסת ישראל
 ובשלימות כנסת ישראל שהיא המלכות המתחברת עמו, ועי"ז נעשים אחד, כי הקב"ה
 סוד ו"ל הוא סוד א"ה דאחד, והמלכות היא סוד ד' דאחד, בגין כך ישראל לתמא
 אקרוין אַחד לכן ישראל למטה נקראים גם כן אחד, דכר בר נש אַנח תפילין כי
 כשאדם מניח תפילין, ואתחפי בכסוייא דמצוה ומקודם מתכסה ומתעטף בכסוי טלית
 של מצוה, כדין אַחַעטער בעטרין קדישין כגוונא דלעילא, ואקרי אַחד או הוא
 מתעטר בעטרות קדושות כעין של מעלה, שממשך על עצמו אור המוחין דו"ל, וקרא
 אחד השלם, ובגיני כך לימי אַחד וישתדל באַחד ולפיכך יבא אחד וישתדל באחד,
 ומפרש קדשא בריך הוא דאיהו אַחד וישתדל באַחד, הקב"ה שהוא אחד וישתדל
 בישראל הנקראים אחד, לומר הוא בעצמו משתדל להנתיב את ישראל ולהשגיח עליהם,
 ואינם נמסרים אל השרים ומערכת השמים כשאר גויי הארץ, דהא לית מלכא משתדל
 אַלא במאי דאתחזי ליה כי אין המלך משתדל ועוסק אלא במה שראוי לו.

ובגיני כך קתיב ולפיכך כתוב והוא באַחד ומי ושיכנו פירושו לא שארי קדשא
 בריך הוא ולא אשתכח אַלא באַחד כי אין הקב"ה שורה ואינו נמצא אלא
 בישראל הנקראים אחד, כי יש לשאול משי"כ והוא באַחד, אַחד מכפי ליה אם נאמר
 על הקב"ה היה צריך לומר אחד, אַלא פירושו שהקב"ה שורה במאן דאתחזן בקדושה
 עלאָה למחזי חד במי שהוכן בקדושה עליונה להיות אחד, כדין הוא שריא באַחד
 ולא באַתר אַחרא או הוא שורה באחד והיינו בין בני ישראל, ולא במקום אחר בין
 הגוים, וזה שכתוב והוא באחד, הקב"ה שורה כאחד שהם ישראל.

פרשת כי תשא

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם. (יב):

לבא אל ביאור הכתובים נשים לב אל אומרו לפקדיהם, כי היא מלה מיותרת ומשוללת הבנה. ועל פי דרכנו נשית לב אל אומרו כי תשא ולא אמר שא את ראש, כי צווי היה מאתו יתברך כמאמר רש"י ז"ל, כי מרוב חיבתו יתברך כשחטאו בעגל מנאן לידע הנותרים. וגם אומרו בפקד אותם זה פעמים: אך אמנה לבא אל הענין, בשום לב על מה זה נתחייבו ישראל שבאותו הדור איש כופר נפשו לה'. כי הלא אשר חטאו בעדים והמראה המיתו בחרב בני לוי, ואשר לא בהתראה נגפם ה', ואשר שלא בעדים בדקם משה כסוטות (יומא טו ב, עבודה זרה מד א). ואם כן איפה מה פשעו הנשארם בהם שהוצרכו לתת כופר נפשם. אך אין זה כי אם על שרפו ידיהם מלמחות ביד אשר חטאו בעגל, על הדרך שנבאר לפנינו בס"ד. על כן כאשר שב אפו יתברך מהם רצה לזכותם. ותחת מה שעל ידי העגל גרמו סילוק שכינה מהארץ, עתה יתנו כופר נפשם, לעשות אדני המשכן ליסד אותו בהם בתים לידות הקרשים, להורות היות כופר נפש זה יסוד להשרות שכינה במשכן, ותחזיק עמודיו להתקיים על ידי ווי העמודים הבאים גם מכופר נפש הלז. והנה אין ספק שהיו אז ישראל נכונין בגחלת סילוק השכינה עד בלי די, ומה גם אחר אשר טעמו טוב טעמה ויחנו במתקה במעמד הגדול והקדוש בהר סיני, כי הנה גם בעיניהם יפלא ירצה ה' לשוב עליהם כאשר בתחלה אחרי אשר הוטמאו, כמאמר ז"ל (שמות רבה נא ד) שהיו האומות אומרים עוד כל ימי ארץ לא ישוב אלהי ישראל לקבלם כי גדול עונם מנשוא. ועל הכל יתחמץ לבבם באומרים הנה נמוגים המה בשלשה שפטים ויגרע מנינם מסך ששים רבוא הגורם עוצם השראת שכינה, כנודע מרבתינו ז"ל מעלת סכום זה וקדושתו, כי המה כוללו כל בחינות מקורי הנשמות, כמפורש בספר הזוהר, כי על כן הראוה ששים רבוא מברך ברוך חכם הרזים (ברכות נח א, שו"ע או"ח רכד ה), כי המה כוללו כל שורשיהם ומוכנים להשראת שכינה ביותר. ולו חסרו כעת ממנין זה אשר היו בצאתם ממצרים שנאמר (לעיל יב לז) כשש מאות אלף רגלי כו', יגרע מגדר השראת שכינה אשר היה למו וידאגו ויעצבו בראותם חסרון שלשת אלפי איש על ידי בני לוי ועל ידי המגפה וההשקאה, כי תהיה שומה בלבם מדאגה מדבר אולי חסרו מששים רבוא:

ובזה נבא אל הענין ונשכילה במאמרם ז"ל (במדבר רבה כא ז) שהביא רש"י ז"ל (כאן פסוק טו, ובמדבר כו א) כשחטאו בעגל מנאן לידע הנותרים משל לרועה וכו'. כי הלא כמו זר נחשב יצטרך הוא יתברך למנותם לידע הנותרים, כי ממנו יתברך לא יפלא כל דבר. אמנם כאשר כתבנו כי מדאגת עם בני ישראל על נפשות רבות אשר נפלו מחסרון מהסכום הקדוש הקודם, על כן מה עשה הוא יתברך, ברוב חיבתם צוה למנותם לשמחם, בראותם כי אדרבה היו ששים רבוא והותר, כי מהעודפים עשו ויום לעמודים. וזהו לידע הנותרים שידעו הם עצמן הנותרים שעודם הסך ההוא, כי בתוך הששה חדשים אשר היו קרובים לשנת העשרים השלימום. וזה מאמר הכתוב כי תשא את ראש בני ישראל, אל יעלה על רוח איש שהוא למען דעת הוא יתברך הסך, רק לפקדיהם, כלומר בשביל פקודיהם עצמם שידעו הם המנין שלהם שהסכום קיים:

או בדרך אחרת. דע, כי תשא את ראש בני ישראל שהוא לפקודיהם הראשונים, שהם ששים רבוא שלא חסר מהפקודים הראשונים דבר. והכל הולך אל מקום אחד. ובזה נתיישב אומרו כי תשא ולא אמר דרך צווי שא את ראש וכו'.

או יתכן עוד דרך אחרת, ויתיישב בה אומרו בפקוד אותם והאמר זה פעמים. והוא, כי הלא שני

דברים היה צריך על כל פנים: א. לימנות מהטעם הנזכר; ב. לתת כל איש כופר נפשו על עון העגל. ואמר הוא יתברך אם יעשו השני דברים נפרדים יתעמדו לסכנת נגף בהמנותם. על כן עשה זאת איפה, וכאשר תשא את ראש בני ישראל אשר אתה צריך למנותם בשביל פקודיהם, לכל אחד מהפירושים, אז ונתנו איש כופר נפשו שחייבים על העגל. וזהו אומרם בפקד אותם שיותן בפקד אותם כדי שבמנות השקלים יודע מנין ישראל. ונרויח בזה שולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם שהוא בשביל פקוד אותם אם היו נמנים שלא על ידי כופר נפשם. וזהו אומרם שנית בפקד אותם:

זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה' (יג):

ראוי לשים לב. א. מה ענין אומרם זה כמורה באצבע, שאם על מה שאמרו ז"ל (במדבר רבה יב ג) שנתקשה משה בשיעור ואמר לו הקב"ה זה בלבד יתנו, הלא בהודעת השיעור היה מספיק, כי בשלמא במנורה וקדוש החדש שנתקשה בציור היה התיקון בהראותם בציורם בין במנורה בין בירת. כמו שאמרו בגמרא (ראש השנה כד א) שהיו לרבן גמליאל דמות צורת לבנה לאמר לעדים כזה ראיתם או כזה, אך בדבר התלוי במנין או משקל הודעת משקל הכסף היה די. ב. והנה במאמר רבי מאיר שאמר (במדבר רבה שם) מלמד שהראהו כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד ואמר לו כזה יתנו, ראוי להקשות למה היה מתחת כסא הכבוד, והיה די יאמר הראה לו כמין מטבע של אש, ולא יאמר מתחת כסא הכבוד כמו שלא נאמר במנורה וירח. ג. למה מחצית השקל שהוא חצי ולא דבר שלם. ד. אומרם בשקל הקדש שהוא כפרש"י (כאן) האמור בערכין ושדה אחוזה, שהוא לתלות הקודם במאחר, ונהפוך הוא הראוי. ה. כי הרי פורש פה עשרים גרה השקל, ומה צורך לתלות על מקום אחר, וגם שם נאמר (ויקרא כז כה) עשרים גרה [יהיה] השקל ולמה יתלה בשום מקום לזולתו. ו. אומרם תרומה לה', למה קראה תרומה, ולא אמר קדש לה', או כופר לה', כאמור למעלה. ז. אומרם (פסוק יד) כל העובר פעם שנית, ותרומת ה', כי שני הדברים נאמרו למעלה, ומהראוי שלא יאמר אלא מבן עשרים שנה יתננה. ח. באומרם (פסוק טו) העשיר לא ירבה, כי לא תצדק הקפדה רק בממעיט אך המרבה תבא עליו ברכה. ט. אומרם (פסוק טז) ולקחת את כסף הכפורים וכו', איך נתן אותו על עבודת אהל מועד, ומה צורך הזכרון ההוא שאומר והיה לבני ישראל לזכרון. י. אם על ידי הכופר מתכפרים, איך אחר הנתנו לזכרון יהיה לכפר על נפשתיכם. יא. אומרם (פסוק יח) ועשית כיוור נחשת כו', למה נסמכה פרשת כיוור לפרשת האדנים, ומהראוי שאחר האדנים ידבר בקרשים שעליהם, ואחר כך ביריעות, שהם דברים כסדרן, ולא ידלג מאדנים לכיוור, ולא עוד אלא שזה ביסוד המשכן וזה בקדוש ידיים לעבודת הקרבן שאחר הקמתו. יב. שלא היה ראוי יזכר כאן רק מציאות עשיית כיוור וכנו אך לא דין העבודה שירחצו בבואם או בגשתם אל המזבח (פסוקים יט - כא), ומקומו היה בספר ויקרא במקום סדר העבודה:

והנה על דבר שמעתי מחצית השקל ולא שקל שלם, אמרו רבותינו ז"ל (ירושלמי שקלים ב ג) הטעם מפני שהעבודה זרה שקולה כעובר עשרת הדברות, על כן הביאו עשרה גרה. ובשם החכם ה"ר שלמה בן אלקביץ ז"ל שמעתי שהוא להורות את בני ישראל יחס אחדותם, בל יעלה על לב איש מהם שהוא נפרד מחברו, כי אם כאלו כל אחד חצי, ובהתחברו עם כל אחד ואחד מישראל נעשה אחד שלם. על כן כל אחד יביא מחצית. והנה עדיין צריך לבקש טעם למה זה למדנו יתברך ענין זה פה. והגני בא אחריו ומלאתי את דבריו. והוא, כי אחרי אומרם יתברך ונתנו איש כופר נפשו ראה והנה יתחמץ לבב אנוש באמור על מה זה ענוש אענוש לאשמת העם כי יצוו עלי אתן

כופר נפשי על עון אשר עושיו כבר מתו, ולא יומת איש על עונו, כי גם שלא מחינו הנשאים, מי עשאנו ערבים. על כן רמז לנו יתברך כי כל איש מישראל נפשו קשורה בחברו, כי ממקור אחד הן נפשות כל אישי ישראל לאחת יחשבו. על כן יביא כל אחד מחצית, להורות כי כל אחד עם כל איש זולתו אחד הוא, ובכך הם ערבים זה לזה:

והנה לנו עוד דרך ישרה שיבור לו האדם, אשר בו נבא אל טעם ודעת יחס סמיכות הכיור וכנו אל כופר נפש אשר הקדים ושיעורו, וכל יתר ההערות עם מאמר רבי מאיר שהזכרנו. והוא כי רצה הקב"ה להורות את בניו כי גדולה ומרובה מדה טובה ממדת פורענות. והענין, כי הנה ידענו מספר הזוהר (עי' שם בראשית נה ב) כי כל הנפשות בצאתם למעלה יצאו זוגות זוגות זכר ונקבה, ועל שניהם נאמר (בראשית ה ב) זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם, נמצא כי הזכר לבדו מחצית אדם הוא וההיקש בנקבה. והנה למדונו רבותינו ז"ל (במדבר רבה כא י) כי בעגל שום אשה לא חטאה, לא בלבד שלא נתנו חלק כבעליהן, כי אם שגם פירשו מהן על רגל העגל באומרן כי נשתמדו עד שבו עד ה'. נמצא כי נפגם חצי אדם הוא נפש כל זכר, אך לא נפש שום אשה כי אם בן זוגה. על כן צוה הוא יתברך יתנו מחצית השקל שהוא כל איש על עצמו אך לא שקל שלם, כי בת זוגו שהוא חציו האחר לא נפגם, והוא הצריך כופר נפשו לא היא:

ובזה נבא אל כוונת רבי מאיר מלמדנו. והוא, כי הוקשה לו מלת זה, שהוא כמורה באצבע, שאם להורות השיעור אינו מתייחס להוראה באצבע רק להודעת שיעור, על כן אמר מלמד שהראה וכו' מתחת כסא הכבוד. והוא, כי מה שנתקשה משה הוא איך יתכן שכופר נפש חצובה מתחת כסא הכבוד שלא תסולה כסף מחירה שיותן כופרה במחצית שקל כסף. על כן מה עשה הוא יתברך, הראהו כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד ממקום יציאת הנשמות, לומר לא יעלה על דעתך שמטבע כסף גשמי אני מעלה עליהם שאני מקבל, כי אם כאלו אש מתחת כסא הכבוד הם נותנים לי, שהוא כאלו את נפשם שהיא אש מתחת כסא הכבוד יתנו לי. וזהו אומרו כזה יתנו, כזה שהוא אש רוחני מכסא הכבוד יתנו. כי כל אחד נפש הוא מקריב על ידי תשובה בכונת קחת אותי שאדור ביניהם:

ובזה נבא אל כוונת הסמיכות אשר לכופר נפש עם כיור וכנו. והוא, כי הנה אמרו רבותינו ז"ל (עי' רש"י להלן לח ח) למה נעשה כיור וכנו ממראות הצובאות, אלא לזכור זכות נשים שהיו במצרים, שבראותן כי בעליהם בעמלם לא היו נזקקים להן ויראו פן יאבד זרע ישראל, על כן היו יוצאות השדה ומרחיצות אותם במים שהיו מחמין מהנהר והיה הקב"ה מזמין להם דגים תוך המים והיו שופתות שתי קדרות אחת לרחוץ אותם ואחת לבשל הדגים להאכילם, ואחר כך למען הביאם לידי תאוה היו מסתכלות במראות ומיפות עצמן לפנייהם ועושות שיסתכלו במראות גם הם בשיחה נאה עד בואן לידי תאוה, והיו נזקקים להן, ועל ידי כן נמשך זרע ישראל וגם לא שלטו בהן גוים. בזכות זה רצה הקב"ה שמאותן המראות יעשו כיור וכנו לרחצה לעבודה, כנגד מה שהיו מרחיצות אותם. שכאשר כוונתם היתה לקדש עצמן בל יטמאון מצריים היתה הרחצה לקדוש כי בחרו בבת זוגם הקדוש, על כן היו כיור וכנו, זכר לזכר ונקבה, שופע ומושפע, רמז אל הזוג:

ובדבר הזה מצאנו ראינו טוב טעם סמיכות יציב ונכון. כי הורה הוא יתברך איך מרובה מדת טובתו מהפכה. כי הלא בפורענות העגל לא פגם עונם רק אל מחציתם. הוא הזכר, כי על כן לא יותן רק חצי שקל. כי לא פשטה חלאת העון גם לבת זוגו, עם שהוא והיא מקראים אדם אחד. אך לא כן במדה טובה, כי זכות נשים צדקניות גם את חלק נפשות בעליהן תקנו. כי על כן מזכותן נעשו כיור וכנו שהם זכר ונקבה, כי זכותן נתפשט בהן ואנשיהם. ועל כן בכיור וכנו היה קדוש ידים לעבודה, כמפורש אצלנו על פסוק (שיר השירים ו) שעלו מן הרחצה. ועל כן נסמכה פרשה זו אל הקודמת: ונחזור אל ענין המקראות והתכתם. באומרו מחצית השקל בשקל הקדש, ופרש"י ז"ל שהוא

חזירו יהי' מאה אלף אמה אורך וכאשר
 חתלקם כל אמה לעפתיס יהי' בהם ו'
 מאות אלף אמה אורך על רוחב טפח והם
 מספר ס"ר של ישראל ורמו בזה שאפי'
 מרבעתא ומשכנו ר"ל שורש נשמתו של
 כוכבא זוטא ר"ל של קטן מישראל הוא
 כמספר ס"ר של ישראל ושקול כנגד כולם
 במה שמתקן דבר פרטי לכלל העולם מה
 שאין חזיריו יכולים לתקן זה, וכמו האיברים
 של האדם שבעת שכוּאב לו אבר ה' מרגישים
 כל האיברים כולם ע"י הדם המסבב בכל
 עת בכל הגוף וכמו כן כל ישראל הם
 מחוברים זה עם זה ע"י השפעת השכינה
 השורה בהם שהוא נפש שלהם ולכן כל
 ישראל לריבים להרגיש בלתי ה' מהם ולכן
 ארז"ל שכל ישראל הם ערבים זה בזה
 שכאשר ה' מהם תוטא בנפשו וחולה באבר
 מאברי נשמתו אז מגיע הפגם לכל ישראל.
 ולפי מ"ש יואל לנו ענין נכבד והוא שמלינו
 שהמספר הוא על ב' דרכים הא' הוא
 מספר הנפרד ונק' מספר כמותי ר"ל שמלך
 שהם רבים והם מוגבלים זה מזה והמקום
 מפריד ביניהם הם נופלים תחת המספר
 אף שהם כולם במדריגה אחת מ"מ הם
 נספרים מלך הפירוד שביניהם כגון שאנו
 רואים כמה בני אדם עומדים במקום ה' אף
 שכולם נדמים זה לזה הם נופלים תחת
 סוג המספר מלך שכל ה' עומד במקום
 מיוחד ויש מקום המפריד ביניהם והב'
 הוא מספר האיכותי ר"ל לפי ריבוי המדריגות
 ובזה יפול סוג המספר אף אם אין המקום
 מצדיל ביניהם ד"מ שאנו מוגי' כמה מדריגות
 יש בעברי ושרי המלך זה תחת זה שהמספר
 הזה אינו נופל על האנשים שיש להם מינוי
 זה שהם נתונים במקום אלא המספר נופל
 על ריבוי המדריגות זה ע"ז. וכמו כן מלינו
 בשכלים הנבדלים שאינם תחת המקום כלל
 והם נספרים לפי ריבוי המדריגות לבד,
 ולפי מ"ש נמלא שמספר הנמלא בישראל
 אינו דומה למספר שיש לכלל אומה ולשון

שכלל אומה ולשון נמלא המספר בהם מלך
 שהם חלוקים במקומם כל ה' במקום מיוחד
 שהרי הם נפרדים ממש והם מעולם הפירוד
 ולכן מספרם הוא מספר כמותי כאשר
 העבורה הלאן ע"י מונה משא"ב בישראל
 שהם מספרא דימודא אין שיך בהם מספר
 כמותי אלא מספר האיכות מלך מעלותיהם
 ומדריגותיהם כמספר השכלים הנבדלים
 כמו שביארנו.

ועל

ענין הזה אמר בלעם הרשע בברכותיו
 (במדבר כ"ג) מה אקוב לא קבה
 אל כו' כי מראש לורים הלאנו ומגבעות
 אשורנו הן עם לבדד ישכון ובגוים לא
 יתחשב מי מנה עפר יעקב כו' והוא שכל
 כאשר רלה שבלעם יקלל את ישראל אמר
 לו בלעם שזה בלתי אפשר שבאמה מקור
 כל הברכות נמלא אללם מלך מעלת היחוד
 העלום אשר נמלא בכ שאז הוא יה' שוכן
 בקרבם וא"כ מאין יהי' מקום לחול הקללה
 ח"ו כי הוא ית' הוא מקור כל הברכות
 והשפע והקללה הוא רק מלך העור השפעת
 עובד כמ"ש והסתרתי פני מהס כו' ולכן
 כ"ו שהשכינה שורה בקרב ישראל אז אין
 אומה ולשון שולטת בהם משא"כ בסילוק
 השכינה אז ממילא נעשים ח"ו, וז"ש מה
 אקוב לא קבה אל ר"ל שאללו ית' אין שיך
 קללה כלל ושם רע אין יואל ממנו כמו
 שהאריכו בזה המחברים וז"ש ומה אזעום
 לא זעם ה' ר"ל שכל הזעם והכעס אין
 שיך בו וכמ"ש עוז וחדוה במקומו ואמרו
 אין עלצות לפני הקב"ה ורק שכאשר מסהלק
 ההשגחה ואז המקטרגים שולטים והם יק'
 אפו של הקב"ה וכמ"ש שלמה המע"ה בס'
 (משלי ע"ז) תחת מלך מלאכי מות ואיש
 חכם יכפרנה באוץ פני מלך חיים ורלונו
 כעב חלקוה ר"ל שחמת מלכו של עולם
 הוא רק שלוחי דין והמקטרגים והראי'
 שכאשר משה רע"ה הטביר המקטרגים
 שהם משמית וחיומה כמ"ש במדרש אז נתרלה
 אליו הוא ית' וז"ש ואיש חכם יכפרנה
 באור

הג'ל וכן ה' רולה המן לשלוח בחודש זה אשר בהם שליטת התנינים אלו בז' החדשים כשמעברין השנה וזה ענין עיבור השנה המסור לישראל לצד כי לכל חודש יש מזל והם י"ב מזלות ל"ב חדשים ובאדר משמשים ב' התנינים הג'ל ביחד ואז יש ח' חבור ביניהם ויכולים לתרום העולם ולכן מעברין את השנה ואז יש פירוד ביניהם כי חודש ה' י"ב אין לו מזל כלל ולכן ע"י שמיקנו אותו הדור חטא זה נהפך החודש הזה מיגון לשמחה והמן הרשע הוא עלמו ילא משוכה נחש הקדמוני שהוא עמלק כמ"ש במ"א באריכות ועל ענין זה אמרו שהקדים הוא ית' שקליהם לשקליו וית' בזה הפסוק מ"ש הכ'

ב'י תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם כו' כל הענין שם ולר"ך להבין מה ענין מיני בני ישראל שיה' גורם נבף ח' ולמה נתינה השקלים הוא חושלת לזה לכפר על נפשותיהם. אבל לפי מ"ש למעלה שהמספר הנופל בישראל אינו מזל חילוק מספרם שהמקום מפריד ביניהם כמ"ש כיון שהם בגדר האחדות אלא כל מינס ומספרם הוא מזל משלת מדריגותיהם זה למעלה מזה לפי שורש נשמותיהם וז"ש כי תשא כו' לפקודיהם ר"ל לפי מספר השי"ך להם ואז ונתנו חיש כופר נפשו לה' והוא מחליט השקל העשיר לא ירבה כו' שמלוח זהה היא לזכרון לישראל לחקן עון זה הגורם סילוק שכינה מישראל כמ"ש והוא שכל מחלוקת ופירוד לצבות בישראל הוא בא מזל שא' מתרומם ומתגדל על חבריו העשיר מתנשא על הדל ומתנאה ברוב עשרו והללחתו ואומר כחי ועולם ידי כו' אז שמלמדק לומר שמלד שהוא לדיק בעיניו ואמר שלדקותיו וזכותיו המרובים מזל זה זכה לכל הכבוד הזה ולכך הוא מתגאה על חבריו והדל אומר שאדרבא הוא לדיק גדול ונפרעים ממנו על מיעוט עונותיו בעוה"ז ולכן הוא מתגאה על חבריו ומלד זה מתרבה שגאת חס

ומיני המזלות הם לוחמים בהם כי ע"י המזל אין מליחות כלל לישראל כמ"ש במ"א באריכות בזה. והוא הדבר אשר אמר המן לאחשורש ישנו, עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים כו' והוא כי הוא ה' חפך לאדם מן העולם ע"י כח המזלות אשר ה' רואה שמוכן עליהם לרעה ח' כאשר כתבו המחברים אך שאחשורוש ה' מחיירא מזל שהם מושגחים מאת השי"ה ומפלאים תמיד בנסים כאשר ה' בימים מקדם כמ"ש דו"ל שאמר מסתפיכא מאלקיהם דלא לעביד ב' כו' ולזה השיב לו המן הרשע ימ"ש שכיון שהם מפוזרים בין העמים וגם יש בהם פירוד לצבות ומחלוקת אזי ממילא טרה מהם השגחתו ית' ונוכל לעשות בהם כל חפצנו כאשר ה' באמת קן לולי שמיקנו הדור הזה עון זה כמ"ש לך כנום את כל היהודים כמו שביארנו בארוכה בדרוש אחר לפ' זכור. וזכור המן הרשע חודש אדר שבוה יה' מזכיר עון להפס על חטא שנאה חס ופירוד לצבות שמזל אדר הוא דגים כמ"ש ותעשה אדם כדגי הים הגדול בולע הקטן ממנו וכתוב ויברא אלקים את התנינים הגדולים ואמרו זכר וקבה נבראו ואלמלא נוקקין זה לזה כו' ואלו התנינים הם ס"מ ובה זוגיה הנחש וכל שליטתם הוא בעון מחלוקת שהנחש הוא נרגן מפריד אלוף שהחיל לעשות מריבה בעולם בעון יאבילת עה"ד וירוע שנאשר יש אהבה ואחוה בישראל הם עושים חיבה ויחוד בין קוב"ה ושכינתו ואז יש פירוד בין ס"מ ובה זוגו כמ"ש יתפרדו כל פועלי חון משא"כ כשיש ח' מחלוקת בישראל הם עושים פירוד בשורשם בקוב"ה ושכינתו ואז להיפוך יש חיבור בין התנינים הג'ל וח' היו מטשטשים ומחריבים את העולם כאשר היה בזמן המבול שלא נחם גז"ד אלא על עון זה כמ"ש כי מלאה הארץ חמס מפניהם ולכן נענשו ונימוחו במים כמ"ש האי תיגרא דמי"א לבדקה דמי"א כו' ושם שליטת התנינים

שיח דרוש לשבת פ' שקלים יצחק

אח אחר בלבבך הוכח מוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא כו' ר"ל כאשר לא תשנה את אחר בלבבך אז מוכל להוכיח את עמיתך שהוא יודע שלא תשא עליו חטא ר"ל שכל כוונתך הוא שלא יהי חטא לחבירך וגם שלא תשא חטא עבורו כשהוא חוטא שכל ישראל הם ערבים זה בזה ולזאת אחר שנשלמו ישראל צמדה זאת בזה סיני כמ"ס ויתן שם ישראל נגד ההר אז יתן להם ההורה וכן בימי הפורים שהקנו עון זה ועשו ביניהם אהבה ואהוב כמ"ס לך כיום את כל היהודים כו' כמ"ס באריכות במ"א אז קיבלו ההורה מחדש כמ"ס רז"ל ולכן הי' מלות השקלים תיקון גדול ורשאה קודם למכה למה שחשב המן הרשע לעשות בישראל.

יודוע

כי מובטחים אנו שקודם ביאת המשיח יתוקן חטא זה מישראל ועי"ז יבוא משיח כמ"ס הנה אנכי שולח לכם את אליהו כו' והשיב לב אבות כו' וכמ"ס השי"ת ליחזקאל (ל"ז ע"ו) קח לך עץ אחד וכתוב עליו כו' והיו לאחדים בידך והו' ג"כ ביאור הכ' (הושע ב') והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר והיה במקום כו' ונקבלו בני יהודה כו' והענין שכבר נת' שישראל נמשלו לעפר הארץ מלך הדיבוק והיחוד הנמלא ביניהם בחלקיהם זה בזה ומלינו עוד שישראל נמשלו לחול הים והוא כי אנו רואים שעפר הארץ אף שנמלא בזה הדיבוק אינו אלא בכח לבד אבל לא בפועל שהרי מלך עלמם אינם מדובקים זה בזה אם לא כשיתן עליהם מים אבל החול אשר על שפת הים אינו ארץ דיבוק ואינו מחוסר נתינת מים כלל כי כבר הוא מדובק ע"י לחלוחית מי הים אשר נמלא אללו וכעין מ"ס בש"ס אמן ארקתא דפרה סמכינן ופי' רש"י במס' בילקא שאינו מחוסר גיבול ודיבוק יעו"ס. והגה ישראל כעת אין לקם יחוד ודיבוק מתמיד

חכם ומחלוקת בישראל ונפול בהם המנין והמספר בסילוק שכינה כמו שנת' ולכן אמר הוא יהי שכל א' יתן כופר נפשו לה' העשיר לא ירצה כו' לומר שכל א' יהי שזה בעיניו עם חביריו כי אין ידוע כל אדם לפי מעלתו כי אם לפניו ית' הבוחן לבבות והאדם יראה לעינים ומה גם לפי מ"ס כל אדם הוא שקול כנגד כל העולם שהוא מיוחד לדבר פרטי לתיקון העולם בכלל ונמלא שדבר זה הם שווים כולם שכל א' יש בו טורף לעולם בכללו ולכן אמר עשרים גרה השקל מחלית השקל תרומה לה' והוא י' גרה לרמו על העולם שנברא בעשרה מאמרות שכל אדם הוא גורם תיקון מיוחד לכל העולם הנברא ב' מאמרות ומלך זה לא יהיה בהם נקף בפקוד אותם כי ע"י האחרות שנמלא בהם אז יהי בהם השלחה השכינה כמ"ס שזהו חיותם וקיומם שמלך סילוק שכינה שהוא ממש סילוק הנפש שהאברים מתפרדים וכל יסוד חוזר לשורשו אז גורם מיתה ח"ו ואז לא יפול בהם סוג המספר ככל אישי אומות העולם אלא מלך השקלים שרמוזו על מעלת כשמותיהם כמו שביארנו, ולכן נעשו מן השקלים אדנים למשכן שהמשכן עומד עליו והוא כמ"ס שכ"ז שיש אחדות בישראל אז נעשים היכל ומשכן לשכינה, ובאמת עיקר קיום ההורה והמלות הכל הלוי בזה כי כאשר יש בהם אהבה ואחדות אז כשא' רואה בחבירו דבר שאינו הגון הוא מוכיחו בהבנתו וחבירו מקבל תוכחתו כי יודע שהוא דורש ומבקש טובתו ונמלא שיש קיום לכל ההורה שישראל הם ערבים זה בזה משא"כ כשיש מחלוקת בישראל אז אין תוכחה בעולם כי כשרואה בחבירו דבר שאינו הגון הוא שמוח לאידו בזה שיש לו צמה לבושתו ולחרפו ומבקש בחבירו בעוה"ז ובעוה"ב וגם אם הוא מוכיחו אין מקבל תוכחתו כי חושב שאומר זה בכדי לחרפו ולשנאתו וח"כ נהרס כל קיום ההורה ומזאתיו. ועי"ז אמר הכ' לא תשנה

„שכס חיים לכל חיי שהניח לן הגרמא ויל כעלמא דין, הרחבת ביאורה של פתיחה זו היא נישא הדיבורים דלחלן.

ג. הגנה התמימה האמורה כי החכם יותר הוא רעך יותר מפורשת היא במקרא להדיא, שהרי לענין חיוב האהבה כתבה התורה לשון רעית, ואהבת לרעך כמוך, ואילו לענין איסור השנאה כתבה לשון אחזה, לא תשנא את אחיך כלבבך, ואין הרב מפרש אלא כך: באחזה אין חילוקי דרגות, אין שיעורים לאחזה, שהרי לא תתכן אחזה פתוה ואחזה יתירה, ולפיכך כתבה תורה: לא תשנא את „אחיך כלבבך, שהרי לענין איסור השנאה הכל שיים, והתואר הראוי לענין זה הוא „אחיך, תואר שאין בו שיעורים ושינויי דרגות, לעומת זאת לענין חיוב האהבה שיש בה חילוקי דרגות ופירי פריכמת כתבה תורה: ואהבת לרעך כמוך, כי יש בהתואר „רעות“ דרגות ושיעורים, והחכם יותר הוא גם „רעך יותר.

הגדה"ה 1234567

ד. ומתב רשמי במסכת שבת בביאור הגמרא דעלך מני להכרך לא תעביר זהו כל התורה כולה, והיינו דמצות ואריבת לרעך כמוך כוללת כביכול גם את הקבי"ה ומדכתיב: רעך ורע אביך אל תעזוב, וצריך ביאור עומקו של דבר זה כי דוקא תואר „רעך“ משמש בתורת כינוי כלפי שמיא, והרי שמות רבים יש לה לכנסת ישראל, ובמקרא אחר נתפרשו ארבעה מהם, פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי, וזנה, מהתוארים אחותי יונתי תמתי, לא נגזר כינוי לשם שמים, ואך מרעיתי נגזר כינוי של „רעך“ כלפי שמיא. וביאורא דהך מילתא, אחותי יונתי תמתי הם תוארים כנין אלו שלא שייך בהם חילוקי דרגות, ומשום כך הם מתייחסים אך ורק כלפי כלליות כנסת ישראל בתורת כלליות, ועל כן לא נגזר מהם כינוי לשייט, לא כן הוא הרב בהתואר „רעך“ שכל עיקרו מתייחס ומכוון כלפי כל יחיד ויחיד בתורת יחיד לפי דרגתו על כן שייך שיהא נגזר הימנו כינוי כלפי שמיא, ומחלף הדברים בעומקם הוא כפי המבואר לחלן.

ה. מנינם של ישראל נקרא בתורה: נשיאת ראש, שאו את ראש בני ישראל, ונתפרש הרב בקדמונים, והנה ישנן שתי צורות של מנין וספירה, האחת היא הספירה מן הפרט אל הכלל, כלומר: על ידי מניית היחידות מניעים לבסוף לסכום הכללי שלהן, השניה היא מן הכלל אל הפרט, כלומר נוטלים שלמות אחת ומחלקים אותה לפרטים וקובעים כי כך וכך חלקים יש לשלמות זו, וכזה וכזה הוא ערכו ומקומו של כל חלק בתוך השלמות הכללית, ההבדל בין שתי הצורות הוא בכך שבצורה הראשונה עומד הסכום הכללי מתחת הפרטים ובסופם, ואילו בצורה השניה הוא עומד מעל הפרטים ובתחילתם, ובשון הגמרא הוא נקרא כללא קמא וכללא בתרא.

מנינם של ישראל איננה ספירה מן הפרט אל הכלל, היינו כדי להגיע לבסוף לסכום הכולל של הפרטים, אלא ספירה מן הכלל אל הפרט, ישנה מציאות של שלימות כוללת שהיא: כלליות כנסת ישראל, והמנין הוא לפרט ולחלק את הפרטים שבשלימות זו, ולקבוע ערכו ומקומו של כל חלק בכלליות זו, היינו: נשיאת ראש, שאו את ראש בני ישראל, וראש היינו ממעל והתחלה, מן הכלל אל הפרט, כללא קמא.

ו. הגנה תרופה היא קיל שכור לעומת התקיפה שהיא קול שלם ומשוט, והרי ש„הרעה“ היינו שפירה, וכיוצא בזה כתיב: תרועם בשמם כזול כללי יוצר תנצמם, והגורם רעה לחבירו, היינו שהוא „מרע“ לו וזוכרו, והו בעצם שורשה של התיבה „רע“ — שפירה, ועל דרך זה הוא מוכנו של התואר „רע“, דרע היינו חלק מסוים שנחלק ונשבר מהכלליות השלימה של כנסת-ישראל, שהרי יש ברעות חילוקי דרגות, והיובי — ואהבת ל„רעך“ כמוך, ואל תעמוד על רם „רעך“, מכונים הם במסבים לכל יחיד בתורת יחיד, וכשמדברים על יחיד בתורת „רעך“ בפרשות היינו שהנו חלק יותר גדול בפלגיות

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

א) ואלו הן ד' דברים...
ב) ואלו הן ד' דברים...
ג) ואלו הן ד' דברים...
ד) ואלו הן ד' דברים...

ושלש שורות כל אחת...
הוא יסוד לאוריתא...
אמן והיה אהא קרה דרבי...

התורה הדינה עלינו...
לשאלות דם בטעות...
ואם יסוד לאוריתא...

עין משפט
21

תורה ודבר השלם
שורה או הסדר
הוא דבר השלם...

הוא דבר השלם...
הוא דבר השלם...
הוא דבר השלם...

הוא דבר השלם...
הוא דבר השלם...
הוא דבר השלם...

עין משפט
21

הנהגות נכונות
ל' ואלו הן ד' דברים...
ב' ואלו הן ד' דברים...
ג' ואלו הן ד' דברים...

הוא דבר השלם...
הוא דבר השלם...
הוא דבר השלם...

הוא דבר השלם...
הוא דבר השלם...
הוא דבר השלם...

עין משפט
21

עזר
הוא דבר השלם...

הוא דבר השלם...
הוא דבר השלם...

הוא דבר השלם...
הוא דבר השלם...

עין משפט
21

שיח יצחק

דרוש לשבת פ' שקלים

בבבם' מגילה (י"ג ע"ב) אר"ש בן לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל שגא' ועשרת אלפים כו' לפי הקדים שקליהם לשקליו והיינו דתנן בא' באדר משמיטין על השקלים כו'. כבר ביארנו מאמר זה בכמה אופנים בכמה דרושים ושמה נשנה בשביל דבר שנתחדש בו. ולבאר זה נקדים לבאר מאמרו ז"ל בבבם' (יומא כ"ב ע"ב) וז"ל כ' א' אומר והי' מספר בני ישראל וכ' א' אומר אשר לא ימד ולא יספר כאן בזמן שישראל עושים רש"מ וכאן בזמן שאין עושים רש"מ, ומאמר זה תמוה הוא לפי הנראה שהרי פ' זה מדבר לע"ל שאז יהי' מספר בני ישראל כו' וא"כ היאך קאמר שהוא בזמן שאין עושים רש"מ. ולהבין זה נקדים, הקדמה, ידוע שכל מעמד ומלכאומה הישראלית הוא כשיש אחרות בישראל וכמ"ש רז"ל במדרש ע"פ ויקרא יעקב לבניו כו' זיקק יעקב לגלות הקן לבניו כסתלקה הימנו שכינה אמר שמא יש בכס יח"ו פסול אמרו לו שמע ישראל כו' כס שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד, והענין כי כלל האומה הזאת הוא דמות אדם שלם המורכב מאברים רבים וידיים שכמו שכל אבר הוא מיוחד לדבר פרטי ועושה פעולה מיוחדת שהיא לריכה אל הגוף בכלל וכולם משמשים לכריאת הגוף וחיותו כדי שכולם הנפש להיות שורה בו ואם לא היחד שבין האברים לא הי' הנשמה שורה בו ד"מ אם הידים לא היו משמשים לגוף לעשות מלאכתו ולזרז אכילתו

לקיום גופו לא הי' לו כמה לחיות וכל האברים לריכים הם להכיר מדריגתם ולפשות כל אחד פעולה המיוחדת אליו, וכמו כן ישראל בפרט הם מורכבים מריבוי ניגזות ונשמות וכל א' הוא לריך אל הכלל כולו וע"י שמיוחדים זה בזה אז הנפש שורה בהם והוא השלמות השכינה שבהם שהוא נפש של ישראל וקיומו, וכמו שבאברים כל א' הוא מיוחד לדבר פרטי כמו כן כל א' מישראל נברא לדבר מיוחד לקיום העולם בכלל והרי ממש כל א' מישראל הוא עולם שלם שגורם בדבר המיוחד לו קיום לעולם בכלל ולכן אמרו רז"ל כל המקיים נפש א' מישראל כאילו קיים עולם מלא וכמ"ש הארז"ל שאין לדיק דומה לחבירו וכל א' מישראל יש בו לזרז לעולם כמה שכולם לא היו יכולים לתקן זה כפי ששיערה עומק מחשבתו ית' וכפי מספר הדברים ששיערה מחשבתו ית' מה שזריך לעולם כך הם מספר בני ישראל ולכן כ"ז שישראל הם באהבה ואחיה כולם פונים לעובת הכלל אז הוא ממש כמו הגוף כשאבריו הם צריאים ומזקים והם משמשים כולם לעובת כל האברים ואז הנפש שהוא השכינה שורה בהם ואין אומה ולשון יכולה לשנות בהם, וידוע כי התקשרות ישראל תלוי בארצ' בנשמתו של יעקב אבינו ע"ה אשר הוא מהלבש בכפשות בניו ומאיר כולם ולכן נק' אומה הזאת על שמו ישראל ואז כשיש אחרות בישראל נשמתו מאירה בהם ושכינתו ית' שורה בהם ולזה אמרו רז"ל ע"פ ויקרא לו אל אלקי ישראל מי קראו אל

להוראת המורה (ק"ה), אמנם אשר מעצמו לא יבין ולא ישמע לקול מורה (ק"ט) זה האיש אשר לא יועיל ותקנתו קלקלהו, ועל שלשתן אמר ישנו עם אחד מסווד ומפורד בין העמים, הפך טוב המוג ושבע האהבה והקורבה זה בזה, כנמצא בענותינו היום כי פירחי בני ישראל זה מזה ע"י שנאת חנם רב היא, וגם כפי השכל ודתייהם שונות מכל עם, איזה דת תסכים בחקותיהם כשעמנו ואפר פרה וכלאים ודומיהם, ואת דתי המלך אינם עושים, הרי אינם עושים מאמר מוריהם, הראייה מדוע אתה עובר מצות המלך (אסתר ג' ג'), ואין להם תקנה, אין לו סבה גדולה או קטנה לקיים אותם כי אם על דבר הכסף המושב לך ככל שנה בעבודה אשר הם עובדים יהי למם, כי אז בודאי תאבד התועלת ההוא, כקיום בעל התמור המכוער אותו בעבור שכר שכירותו (ק"ט), והוה ולמלך אין שוה להניחם, יראה לא יועיל לך הנחתם ועזיבתם, אבל אותו ההפסד אנכי אערכנו, אם על המלך טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים (אסתר ג' ט'), יראה כי עושי המלאכה הרעה ההוא, יביאו לך מעושר העם ההוא זה הכסף אשר יהיה יותר טוב, ופירותיו יהיו יותר מהמם ההוא, כמו שנאמר להלן ושללם לבח כאשר הסכימו בזה קצת המפרשים.

וראוי לדעת כי זה הצורך חכם היה וידוע כי סגולת האהדות דבקה עם זרע ישראל, כי יש להם אל אחד ותורה אחת להם והם עם אחד, והוא שומרתם, על דרך (השע"ו י"ז) חבור עצבים אפרים הנח לו, והסגולה טובה בה להיותה נמצאת בהתחלותיהם כי האל הוא התחלה אשר כפי הצורה אחד שנאמר (דברים ו' ד') ה' אחד, ואברהם אשר הוא התחלה התומרת גם הוא אחד שנאמר (ישעיה פ"א ב') אחד היה אברהם, ונאמר (ישע"י נ"א ב') הביטו אל אברהם אביכם כי אחד קראתיו, כענין שנאמר (כ"איש" ג' כ"ג) הן האדם היה כאחד ממנו, יחודאי

חצי היריעה

(ק"ח) ר"ל אפילו אין נו' צ' מעלות אלו אלא ששומע הוא לקול המוכיחו הוא ג"כ טוב: חלו: (ק"ט) ר"ל כעין כחמור שגם כן אין שום חוטא ממנו אלא זכ שטוטה טנדו: חלו: (ק"ט) ר"ל שאין לו כלום מאחד מג' דברים

בריהי שעריך

אפשר לומר כי מה שאמר המן להשמיד הכוונה הוא לגזור עליהם שימירו את דתם, ואפשר שהמרת הדת התחיל כבר אז, וההרג והאיבוד נגזר על יום י"ג אדר, ושעמו של דבר שגזר המן להעבירם מדתם ה' כדי שלא יהא להם שום זכות של תורה ומצוות שינצלו על ידם. ומה שהקשה הר"ד יהודה י' שושן ממה שנאמר ורבים מעמי הארץ מתיהדים עיין בפנים שמתרץ קרשיתו.

ומאריך רבינו לבאר אם מה שנאמר ורבים מעמי הארץ מתיהדים פירושו מראים עצמם יהודים, אם במלבושים אם במנהגיהם, או שהכוונה הוא מתגיירים ממש, ויש להביא רא"י שנתגיירו ממש ממה שאמרו בגמ' מבני בניו של המן למדו תורה בבני

כתרגומו, הבאת שני אחים זה בזה לא יולד משניהם כי אם אחד, ויתחייב
 ישראל תולדותם יקראו גוי אחד, וכן אמר דוד (דהיא י"ז כ"א) ומי כעמך ישראל
 גוי אחד בארץ, ומע' נפש למד, עד שבהפרדם יהודה ואפרים נפרדה צורתם, וכמו
 שתמה הנביא (מלאכי ב' י') הלא אב אחד לכלנו הלא אל אחד בראנו, והם השתי
 התחלות אשר סגולת כל אחת מהן האחדות, אם בן מדוע נבגד איש באחיו
 (שם) אשר יורה על החילוק וההפרד, כי בזה נחלל הברית והסגולה אשר בהתחלות,
 ולעתיד בשעת תיקונם (יהקאל ל"ז י"ז) והיו לאחדים בידך, ובהמול אנשי שכם נאמר
 גם עליהם (בראשית ל"ד פ"ה) והיינו לעם אחד, כי יבנסו תחת ה' התחלות הנזכרות,
 גם זה הרשע ידע שזאת הסגולה נמצאת עמנו ושומרת אותנו, וזהו ישנו עם
 אחד, וראה שעתה הוא בהפך, כי הוא מפוזר ומפורד חלק לבם (הושע י"ב) [מלשן
 פירוש] אמר עת לעשות, ויש במדרש תלים (תלים כ"ב א') כמזמור על אילת השחר
 סמך לזה, אמרו שם אין את מתנא ימים קשים לישראל שהיו באפלה כאותם
 הימים שהיו כימי המן, שאמר ישנו עם אחד מפורד ומפורד, כיון ששמעה אסתר
 התחילה אומרת לך בנוס את כל היהודים זה מבואר עכ"ל.

ואני אומר בביאור הכתוב, ואציע ראשונה כי תקראנה לעם היושבים תחת
 ממשלת מלך, עבדים אליו אשר תעלה חמת המלך באפו ויעלה על לבו
 להכחידם מגוי, אפשר שעצתו זאת לא תקום ולא תהיה לסבות רבות, מהם מצד
 המלך ומהם מצד העם, ואשר מצד המלך ג' סבות, הא' כי ירא את יתר העמים
 פן תרע עינם כדבר, אם לחמלתם אם לאהבתם את הגוי ההוא, ויעבבו על
 המלך מעשות כדבר הרע הזה, הב' כי יפחד פן יקהל העם ההוא לעמוד על
 נפשם ויהיו שיעור רב, והעם הגם יהפך אל הרודף ולא יעצור המלך כח להלחם
 בהם, הג' כי ירא פן יתוסף ילוח אליהם עם אחר ונלחם במלך ההוא, ולכן ישיב

בריחי שערך

ברק, וא"כ בע"כ שנתגיירו, דאל"כ הרי אמרו אין מוסרין דברי תורה לכותי, אמנם יש
 להקשות הרי אמרו אין מקבלים גרים לעתיד לבוא כי אין מתגיירים אלא מפני היראה,
 וא"כ היאך קבלו גרים אלו שג"כ לא נתגיירו אלא מפני יראת היהודים, ותו קשה הרי
 אמרו במכילתא כי אין מקבלין גרים מבית עמלק, וז"ל המכילתא כי יד על כס י"ה,
 נשבע הקב"ה בכסא הכבוד שלו שאם יבוא אחד מכל אומות העולם להתגייר שיקבלו
 אותו ישראל, ומביתו של עמלק לא יקבלו אותו, ואלו הגרים שנתגיירו מחמת היראה
 בוודאי היו מבית עמלק כי הם הצריכים לירא יותר מכולם, ומתוך רבינו כי היו צריכים
 לקבלם משום שהי' בזה קידוש ה', כדי שיתגלה כי האמת הוא שלא כדברי המן שאמר
 ודתיהם שונות מכל עם, כי הרי עתה ראינו אשר גוים רבים מתייהדים ומקבלים עליהם
 דת היהודית לא מפני היראה אלא מפני שישרים דרכיהם בעיניהם, וא"כ וודאי כי אין
 דתיהם שונות כ"כ כמו שאמר המן.

ומביא רבינו תירוץ אחר עפ"י דברי הגמ' (יבמות כ"ד ע"ב) שנחלקו בזה ר'
 נחמי' ורבנן, אי גירי אריות או גירי חלומות אם הם כגרים או לא לר' נחמי' גרים

מנות הלוי <חצי היריעה - בריחי שערך> - א אלקבץ, שלמה בן משה הלוי עמוד מס 481הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

המפרישים ונדחקו בו, עד שהראב"ע כתב ונפש חסר, ומעמו (ג) כתאות נפש אדוניו ישיב לי מענה, וכן (דברים ב' ו') כי נפש הוא חובל חסר חיי (ד), פירוש אחר, ונפש אדוניו, כאילו נפש האדון דבקה בציר בלכתו, וכשוכו ישיבם אל קירבו באמונתו עד כאן. ובמדרש הנאמר ביארוה לשון משוכה ונחת מכלי דוחק, כי כמו שהקירות בזמן הקציר שהחום רב יניח וישובב הנפש, כן הציר הנאמן ישובב ויניח נפש שולחו. ונחזור לענין כי שלחה אסתר דברים טובים דברי נוחמים להשיב ולהניח נפש מרדכי.

1234567

(טז) לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום גם אני ונערתי אצוים כן ובכן אבוא אל המלך אשר לא בדת וכאשר אבדתי אבדתי:

לך כנוס פירש אדוני אבי ז"ל כי כיוונה בזה לפי שראשית דברי הצר היה ישנו עם אחד מפורד ומפורד, כי זה להם רעה חולה, ופסוק (הושע י"ב) חלק לבם עתה יאשמו - ער, ובפרט במה שפירש הרמ"ע למעלה (דף הלא-הלי"ג), כי בא עליהם עתה לעת מצוא אותם מפורדים ומפורדים, וכמו שהביא ראיה מדברי מדרש שוחר טוב, עיין עליו (דף הלי"ג), מה שלא יוכל עליהם בהיותם בהסכמה אחת, לכן שאלה ממנו לך כנוס את כל היהודים, וימשך מזה בזולת דברי הצומות וזעקתם ב' תועלות אחרים, הא' כי אז תתבטל גורתו אחר שהודה כי אין לאל ידו בהיותם

חצי היריעה

דברים טובים דברי נוחמים: (ג) ר"ל כאילו תאות חזוניו שרלט לקבל תשובה על נאמר ותאות נפש חזוניו ישיב, כי ע"י שליחו: (ד) כאילו נאמר כי חיי נפש הוא ששליח משיב מענה לשולחו ע"כ נתמלכה חובל:

בריחי שעריך

לך כנוס את כל היהודים. פירש רבינו בשם אביו כי מכיון שאמר המן ישנו עם אחד מפורד ומפורד, נראה מזה כי לא הי' יכול לשלוט בהם אלא בעבור שהם מפורדים ומפורדים, ע"כ אמרה לו לך כנוס את כל היהודים, וימשך מזה ב' תועלות, א' כי אז לא יהא בכוחו להרע להם וכמו שהורה בעצמו כי רק ע"י פירודם הוא יכול להם, והב' כי ע"י שיראה המלך כי תחילת דבריו שאמר ישנו עם אחד מפורד ומפורד הוא שקר, כי הרי כל היהודים מקובצים עתה יחד, יבין כי כל דבריו אך שקר וכזב הם ואין לקבלם. ולפי"ז מה שאמר לך כנוס, הכוונה שיכניסם ושיקבצם לדעת אחד, ואם יש ביניהם קנאה ושנאה ותחורות שישלים ביניהם.

כנוס את כל היהודים. כתב בשערי בינה להז"ר אליעזר מגרמיש"א ז"ל במסורה ב' פעמים כנוס, הכא, ועוד עת כנוס אבנים, כי הצדיקים נקראים אבני קדש, ורימזה

מוסכמים (א), הב' כי ימצא תחלת דברי פיהו שקר ודבר טוב, כי כולם מוסכמים לדעת אחד, ויהיה מקום לבטל השאר. ומתוך דבריו אני אומר ש"ך כנוס פירוש שיכניסם ושיקבצם לדעת אחד, ואם יש ביניהם קנאה ושנאה ותחרות שישלים ביניהם, כי היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם כתיב (תהלים לג ט"ז), ואמרינן בירושלמי (ראש השנה פ"א ה"ג) אמר רבי ברכיה יוצרין רוצה שיהא לבם יחד אליו, ומסתבר לי שכונת הכתוב לפי דבריו, היוצר רוצה שיהיה לבם יחד אליו, ואז מכן את כל מעשיהם, ולכך צריך כנוס כדי שיהיו לבם יחד.

ובשערי בינה לה"ד אליעזר מגרמיש"א ז"ל: כתיב כנוס ב', [כך כנוס את כל היהודים, ר"ל], ועת כנוס אבנים (קהלה ג' ה'). הם הצדיקים שנקראים אבני קדש, חכום אותם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ע"כ. והדין נותן שהמתפללים צריכים שיהיו צדיקים כדי שתהיה תפלתם נשמעת, וכל שכן כשהיא על אחרים, ומלא קאמר אסוף את כל היהודים או קבץ שהוא הלשון היותר נהוג בדברים הללו, ובאה המסורה כנוס אבנים יראה כי על הצדיקים דבר. ועל פי הדברים האלה עלה על דעת לומר כי תיבת הנמצאים אחות (ב) ואת שתי בנות הנמצאות (בראשית י"ט ט"ז) שתרגם אנקלוס וית תרתין בנתך דאשתכחא מהימנן עמך.

ומה לעשות ומצאתי במדרש בילקוט (סימן תתצ"ו) מהו הנמצאים, אותם שאכלו הסעודה הם יצומו (ג), והמסורת מסייעם הנמצאים ב', עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן (לעיל א' ה'). לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן. ומה יראה כי על הפושעים והמורדים דבר שיצומו, והדבר קשה עד מאוד לומר וצומו עלי והלאוי ויצומו עליהם. והנראה אלי להצדיק דברים הללו, צריך שתראה מה שהקדמנו בפסוק ובמלואת הימים האלה ובפסוק איש יהודי, והכלל כי נמצאו בדבר המשתה ג' כתות, צדיקים גמורים, רשעים גמורים, בינונים, צדיקים גמורים מרדכי היהודי דאלים גבירה ורכים דמי, רשעים גמורים י"ח אלף ות"ק שאכלו ושתו

חצי היריעה

(א) פירוש כשכס צדעה אחת: (ג) מלשון שס ואת שתי צוטיך כנמלכות שתרגם דומה, ור"ל שכס על אותה כטוהכ שנאמר אונקלוס וכו': (ג) ולאו צוודאי שאינס ככלל

בריחי שעריך

לו אסתר כי את הצדיקים יכנוס בבתי כנסיות ובבתי מדרשות כדי שיתפללו, ע"כ. וכתב רבינו כי הדין נותן כן שהמתפללים צריכים שיהיו צדיקים כדי שתהיה תפלתם נשמעת. ועוד כתב רבינו ע"ז כי מה שאמרה את כל היהודים הנמצאים הוא כאותה הכוונה שנאמר בלוט את שתי בנות הנמצאות שתיירגם אונקלוס וית תרתין בנתך דאשתכחא מהימנן עמך, והוא רמז כי רק הצדיקים יכנוס כדי שתפלתם תתקבל.

אמנם במדרש ילקוט איתא להיפוך, כי אמרה לו אסתר כי אותם שאכלו בסעודת אשורוש יכנוס ויצומו שלשת ימים, והקשה רבינו כי הדבר תמוה הוא מאוד לומר

מנות הלוי > חצי היריעה - בריחי שעריך < - ב אלקבץ, שלמה בן משה הלוי עמוד מס 95הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת כי תשא סימן ג

בקבר, וכן אמר רשב"ל אמר רבי עקיבא וכן אמר רשב"י אין תלמידיו מניחין אותו לישון בקבר שנאמר (שה"ש = שיר השירים = ז) דזבב שפתי ישנים, היי והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון, וכן משה למד תורה לישראל והדריכן למצות ונתן להם סדרי תורה ופרשיות שקוראים בהם בכל שבת ובכל חדש וחדש ובכל מועד והם מזכירים אותו בכל פרשה ופרשה, ובפרשת שקלים אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע משאני מת אין אני נזכר, א"ל הקב"ה חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשן כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאלו את עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשן, מנין ממה שקראו בענין וידבר ה' אל משה לאמר כי תשא את ראש שא את ראש לא נאמר אלא כי תשא.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך תקליטור פרויקט השו"ת - אוב"ב-אילן**

ישעיהו פרק נ"ח פסוק י'

וּתְפֹק לְרַעַב נַפְשְׁךָ וְנִפְשׁ נַעֲנָה תִשָּׁבֵעַ וְזָרַח בְּחֹשֶׁךְ אֲנֹרְךָ וְאַפְלָתְךָ
כְּצִהְרִים:

ויקרא רבה פרשת בהר פרשה ל"ד

ותפק לרעב נפשך אמר רבי לוי אם אין לך ליתן לו נחמו בדברים
אמור לו תצא נפשי עליך שאין לי מה ליתן לך

מהרש"א חידושי אגדות מסכת בבא בתרא דף ט' עמוד ב'

והמפייסו בדברים מתברך בייא כו'. כפי מה שפירשו התוס' דלא
איירי קרא בנותן צדקה צ"ל דמיירי באין לו ליתן לו והכי מפורש
בילקוט ותפק לרעב נפשך ארי"ל אם אין לך ליתן לו נחמו בדברים
אמור לו תצא נפשי עליך שאין לי כו' דהיינו לנפשך בגופו אבל מי שיש
לו ממון ליתן פשיטא דלא סגי ליה בפיוס בדברים ועובר על לא
תקפוץ ידך והענין כי גדול המפייסו בדברים מנותן ואינו מפייסו לפי
שזהו בגופו וזהו בממונו דמה"ט גדול גמ"ח יותר מן הצדקה
כדאמרינן במסכת סוכה וק"ל: